

ne more biti govore o popolni prepričanosti disertantinja o neoporečnosti podanih izvajanj. — Drugo pa je, da je pri tej obsežni tvarini, kakor je izkazala razvidna, na majhnem prostoru mogla spisovateljica le bolj nakazati posameznosti. Zato je spis ob obilici gradiva jako stisnjeno spisan. Misli, teze in ugotovitve so nanizane druga na drugo brez daljšega utemeljevanja. In to, mislim, zadošča za disertacijo kot tako. Le tu in tam se je spisovateljica bolj na široko razpisala, n. pr. v poglavjih o prostoru, barvah, luči in senci. Precej široko, zdi se mi, da za namen spisa preširoko in preteoretično, je obdelano poglavje o redu in ritmu. Naj še omenim, da se avtorica ozira pretežno na slikarsko umetnost.

Ker spis ni namenjen širši javnosti, za katero bi bil v marsikaterih oddelkih težkoumljiv, ni moj namen spuščati se na tem mestu v podrobnosti. Lahko pa rečem, da se je avtorica potrudila zajeti svojo nalogo v vsem obsegu in temeljito.

Disertacija je že zaradi predmeta samega zanimiva in koristna. Kdor se hoče poučiti o fenomenologiji umetniškega ustvarjanja in estetskega užitka, bo našel v spisu mnogo spodbudnih misli za nadaljnji študij.

Želeti je, da bi se avtorica še nadalje pečala s psihologijo umetnosti, morda predvsem praktično, s pogledom na estetsko, ozir. umetnostno vzgojo (prim. Lichtwark, Alfr., *Übungen in der Betrachtung von Kunstwerken*, 181922).

Med literaturo, uporabljeno za spis, pogrešam važno delo: Müller-Freienfels, Rich., *Psychologie der Kunst*, 250, 1923, ki ga večkrat navaja tudi Fröbes S. J. v *Lehrbuch der experiment. Psychologie*, 1923—29. Nadalje bi bilo imenovati: Wundt, *Völkerpsychologie*, III. Bd., *Die Kunst*, 1919. in Worringer, Wilh., *Abstraktion u. Einführung*, 1921. — In če naj še kaj navedem iz slovenske literature, bi opozoril z ozirom na prva poglavja spisa zlasti na razprave dr. Fr. Lampeta: *Cvetje s polja modroslovskega*, IV. del: o lepoti in umetnosti, 1898, »O lepoti«, DS 1900, nadalje na spis »Tvar in lik« (Aleš Ušeničnik) DS 1891. Za poglavje o barvah bi bil imenovati spis: Šubic Ivan, *Barve in njih poraba v ornamentiki*. Letopis Matice Slovenske 1891, str. 210—250.

Jos. Dostal

e) Liturgija

P. Metod Turnšek S. O. Cist., **Leto božjih skrivnosti**. Liturgične knjižnice zvezek I. Izdaja cistercijanski samostan v Stični. Samostan belih menihov obeta zavzeti isto mesto, kakor ga imajo med drugimi narodi: St. John's v Minnesoti, Mont-César (Louvain), Maredsous, Emavs (Praga), Beuron, Maria-Laach, Klosterneuburg. Turnškova knjiga noče biti učbenik, ki podaja liturgično snov predvsem za razum in pouk, marveč želi biti vzpodbudno liturgično berilo, ki s premišljevanjem skrivnosti liturgičnih molitev pogloblja v notranje življenje.

Jasno je, da pisatelj v eni knjigi ne more obdelati celotnega liturgičnega vprašanja; snov te knjige so sveti časi. Razlaga vse tri velike liturgične dobe: božično, velikonočno in pobinkoštno, oziraje se na glavne Gospodove, Marijine in svetniške praznike v kronološkem redu. Najprej oriše izvor sv. časov in praznikov. Bralec tu spozna veliki vpliv vzhodne liturgije na

zapadno. Glavno vsebino tekstov podaja s svojimi besedami. V tem se loči od opata P. Guérangera, ki ima latinski tekst in francoski prevod, ali pa od milanskega kardinala Schustera, ki ima prav tako latinsko besedilo in vedno tudi italijanski prevod. Naš avtor sledi historični metodi, kar je velika prednost. Težišče knjige se nahaja v praktičnih zaključkih, na koncu večjih sestavkov. Bralca opozarja na bogastvo, lepoto in mnogovrstnost liturgične molitve. Zasebna molitev je nepopolna, če ne črpa iz liturgične. Cerkvena molitev je višja in popolnejša od zasebne. Iz tega sledi, da poglobljenje in izpopolnjenje duhovnega življenja nudi liturgija. Pisatelj je porabil slike slovanskih umetnikov, v kolikor upodabljajo skrivnosti cerkvenega leta. Vrste se: Vasnecov, Nesterov, Svedomskij. Malokatera tovrstna knjiga ima bogatejše in lepše simbolične slike kakor naša. Kakšne globoke misli ob preprosti izvršitvi razodevajo slike O-antifon! (Delo akademičarke Sonje Vončinove.) Prav za nas Slovane je namenjen praznik sv. bratov Cirila in Metoda. Česar v drugih neslovanskih liturgičnih knjigah ne najdemo, nam z veliko vnemo in ljubeznijo nudi pisatelj. Slika sv. bratov pa ni Vasnecova (ibid.), kar so slovenske publikacije že povedale. Knjigo toplo priporočamo.

Dr. J. Kraljič

ZAPISKI

V blag spomin

Dne 22. junija t. l. je umrl v Ljubljani na obisku pri svojem najljubšem prijatelju dr. Antonu Breclju msgr. Josip Abram, župnik v Pevmi pri Gorici, v 63. letu starosti (roj. 2. februarja 1875 v Tupelčah pri Štanjelu). Menda so pisali o njegovi smrti vsi slovenski listi. Najlepši nekrolog sta mu napisala dr. A. Breclj v »Slovincu«, pa dr. Joža Lovrenčič v avgustovi številki »Mladike« (s sliko). Posebno toplo se ga je spomnil tudi »Planinski vestnik« (tudi s sliko). Majhen spomenik naj mu tukaj postavi tudi Dom in Svet kot svojemu sotrudniku. Prvič se je oglasil v DS-u kot abiturient leta 1895 z balado »Ukrajinec« in podpisom J. A. Iz pesmi vidimo, da je bil že učenec dr. Jan. Kreka. V naslednjih letih je mnogo pisal v prozi o Ukrajincih. Najlepši je članek »Ob Taras-Ševčenkovem grobu« (1901) s sliko poeta in groba od Dnjepru. Podpisan je že kot Bajda Kazak. Spis kaže, da je pisatelj popolnoma znal ukrajinsščino. Obširno (nad 25 strani) je popisal zgodovino Ukrajincev leta 1905 pod naslovom »Ukrajinsko vprašanje«. Takrat je že prevajal Ševčenkovega »Kobzarja« in »Hajdamake«, ki jih je izdal v posebnih knjigah, v DS-u pa priobčil (1907) študijo »Maloruske narodne pesmi in kolomejke«. »Taras Ševčenko.« Za 100 letnico rojstva. 1914. — Med svetovno vojno, ko je bil za župnika v Oblokah v Baški dolini, kjer je ukrajinskim ujetnikom pridigal ob nedeljah v njihovem jeziku, je priobčil zanimiv razgovor z nekim takim vojnim ujetnikom pod naslovom »Mazepovec«. Česar ne bi bil nihče pričakoval — zdaj počiva v bližini dr. Kreka.

† Profesor v p. Anton Bartel. Umrl je v Ljubljani dne 1. sept. tega leta, star 86 let. V DS sicer ni pisal, pač pa je kot profesor slovenščine in klasičnih jezikov na ljubljanski humanistični gimnaziji v letih 1882 do